

Parlament del president de l'Institut d'Estudis Catalans

In les sessions d'inauguració de curs és tradicional que qui dirigeix la institució faci referència a tot allò positiu que s'ha realitzat durant el curs anterior. Permetin-me que els en faci francs: el secretari general ja els ha adreçat quatre mots, a l'entrada a aquest acte han pogut recollir un breu opuscle que resumeix algunes de les activitats més destacades i d'aquí a tres o quatre mesos podran llegir, si ho desitgen, l'extensa memòria de les activitats de l'Institut d'Estudis Catalans durant el curs 1997-1998.

Vull aprofitar aquests minuts que vostès em concedeixen per a parlar-los del futur immediat, del paper que ha d'exercir una institució acadèmica com l'Institut d'Estudis Catalans i de la seva vinculació amb la societat dels Països Catalans, de les terres que compartim una mateixa llengua i configurem una cultura. És a dir, per a parlar-los de coses que passen a casa nostra; i amb l'expressió «casa nostra» vull referir-me simultàniament als Països Catalans, a Catalunya, a la nostra societat científicocoacadèmica, a l'Institut d'Estudis Catalans.

D'altra banda, s'escau fer aquesta reflexió aquest any, quan ja en fa tres que dirigim l'Institut, multiplicant la seva activitat i la seva presència en tots els sectors de la societat, i quan en les

darreres eleccions els membres i els presidents de les societats ens han atorgat majoritàriament la seva confiança a aquells que constituïm avui l'equip de govern de l'Institut: el senyor Antoni Serra i Ramoneda, vicepresident; el senyor Josep Egozcue i Cuixart, tresorer; el senyor Carles Miralles i Solà, secretari general, i un servidor, president, que juntament amb els presidents de les cinc seccions configurem el Consell Permanent.

En les diverses anàlisis que s'han fet els darrers anys sobre el paper que han de tenir a les portes del segle XXI les institucions acadèmiques, hi ha coincidència en diversos punts, amb independència del treball que duguin a terme, treball científic, rigorós i exigent; cal que els científics i les institucions siguin conscients que en les democràcies actuals hom espera d'ells que siguin capaços de transmetre una informació honesta, subministrant punts de vista curiosos i equilibrats, sensibles a les implicacions polítiques o morals. Cal millorar també llur capacitat de comunicar la complexitat en termes senzills; mai no serà suficient comunicar-se només amb uns sectors especialitzats, cal arribar més enllà i fer un esforç per millorar les relacions entre els científics i la societat en general, entre els científics i els mitjans de comunicació. Cal, final-

ment, definir objectius conjuntament entre els científics i humanistes i la societat, i en aquest esforç per trobar allò que el país necessita, aquí a Catalunya, hi ha de tenir un paper essencial l'Institut d'Estudis Catalans.

Aquest és un aspecte que moltes institucions, entre elles l'Institut, havien descurat. Hem fet un important esforç, i el seguirem fent, a fi que el treball rigorós dels membres, les seccions i les societats de l'Institut sigui conegut (i reconegut); conegut, tot i el risc que això comporta, sobretot en temes que la gent sent tan propis com és aquest mitjà de comunicació que anomenem «llengua», on conflueixen no sols els objectius i els interessos de diversos sectors professionals (investigadors, ensenyants, escriptors, assessors lingüístics, correctors, editors, etc.), sinó l'opinió de tots aquells ciutadans que estimen la llengua i volen tenir-ne cura i potenciar-ne l'ús. En aquest sentit, l'Institut, i la Secció Filològica en particular, posarà en marxa el mes que ve una sèrie de trobades amb els diversos sectors i col·lectius que treballen en llengua a fi d'informar, intercanviar punts de vista i establir grups de treball i relacions permanents i estructurades. Així mateix, s'estan processant tots els suggeriments, crítiques o correccions a la tasca lexicogràfica de l'Institut, que seran tinguts en compte en la mesura que s'escaigui. Que ningú no dubti que la Secció Filològica analit-

zarà, també, totes les propostes documentalment raonades de modificacions ortogràfiques, lèxiques o gramaticals, a fi d'obtenir un màxim grau d'acceptació no solament entre aquells que es dediquen a la tasca de tenir cura de la nostra llengua, sinó en el conjunt de la societat de l'àmbit lingüístic català.

Tanmateix, he de dir que aquesta voluntat d'obertura i de transparència que impregna les activitats de l'Institut comporta uns costos humans molt elevats si no es disposa dels mitjans materials adequats. L'Institut d'Estudis Catalans no ha volgut refugiar-se mai en el concepte d'una corporació més aviat honorífica de consagració del prestigi dels seus membres; no fou aquest l'esperit dels fundadors, ni dels que van mantenir la institució en els moments més difícils, ni ho és avui.

L'Institut, per contra, s'obre a la realitat científica i cultural del nostre país i com a impulsor del coneixement i, al mateix temps, servidor del país duu a terme programes de recerca en els àmbits de la seva competència a través dels seus membres, de les seves seccions i de les seves societats científiques. Però, senyors, això l'Institut ho ha anat fent aquests darrers anys «amb una sabata i una espadenya», si em permeten l'expressió. I la societat ens exigeix en canvi, legítimament, treball de qualitat en terminis breus i presència en tots els sectors. I ens satisfà, aquesta demanda.

Però cal ésser conscients que els membres de l'Institut que dirigeixen projectes de recerca, els que coordinen els treballs del diccionari, els que tenen cura de les publicacions, els que redacten la gramàtica, els que organitzen jornades científiques, els que estudien el nostre patrimoni, els que elaboren els reports sobre la recerca, els que estudien la diversitat biològica, els que inicien la revista *Contributions to Science* o els que reprenen *Estudis Romànics*, i podríem afegir-hi un llarg etcètera, dic que aquests membres compaginen aquesta dedicació amb llur treball habitual com a professors universitaris, com a investigadors o com a professionals d'allà on desenvolupen el seu treball primer. I per això he dit que qualsevol nova activitat de l'Institut, qualsevol nova iniciativa, té un cost humà molt important. Un cost humà que assumim amb satisfacció quan constatem que estem donant resposta a allò que la societat espera de l'Institut d'Estudis Catalans, però també un cost humà que pesa molt quan alguns, sense coneixement de la situació real o sense cap mena de fonament, ataquen la institució.

Senyor president, ha arribat el moment que l'Institut d'Estudis Catalans pugui treballar amb dues sabates, modestes en la seva presència, però sabates de qualitat. Crec, sincerament, que els membres, les seccions i les societats científiques de l'Institut s'ho mereixen i crec també, modestament, que

hem donat bones mostres de la capacitat de l'Institut per a fer rendir el diner públic. Li ho deia fa tres mesos al Palau de la Generalitat i no m'avergonyeix dir-ho aquí públicament, perquè estic convençut que el Govern de Catalunya i les altres administracions seran sensibles a aquesta petició i sabran materialitzar-la amb els recursos que han de correspondre a la més alta institució acadèmica del país.

I el que acabo de dir té especial importància si volem que l'Institut d'Estudis Catalans actuï, tal com estableixen els nostres Estatuts i demanen amplis sectors de la comunitat de llengua catalana, en tot l'àmbit lingüístic català. Ja ho fem, però amb excessiva modèstia; i no sempre és a causa de la situació conjuntural de cada un dels territoris, sinó que moltes vegades és degut a la manca de mitjans. Cert és que l'Institut treballa conjuntament amb la Universitat de les Illes Balears en l'estudi de la llengua i, especialment, de les modalitats il·lenques; cert és, també, que l'Institut ha intervingut decididament allà on ha calgut per aconseguir el respecte a la unitat de la llengua i a l'existència d'una normativa unitària, especialment a causa de la difícil situació que ha viscut i viu encara el País Valencià; cert és que l'Institut ha aprovat un conveni amb la Universitat de Perpinyà que li permetrà obrir una delegació a la Catalunya Nord i que n'ha signat un altre amb el municipi de l'Al-

guer a fi de garantir l'ensenyament del català normatiu. Tot això és cert, però és insuficient. És insuficient si creiem que l'Institut d'Estudis Catalans és l'acadèmia de la llengua catalana, és la nostra acadèmia nacional, i volem que —compartint el treball amb unes altres institucions dels diversos territoris— exerceixi aquesta funció. Una funció que ha de comportar, entre altres coses, el seguiment de l'aplicació dels criteris normatius —que, per ara, no hem pogut fer— i el seguiment del procés de normalització lingüística en tot el domini català —que tampoc no hem pogut fer—; una funció que comporta també actuar amb una visió de conjunt de Països Catalans en els diferents àmbits de la recerca i estimular l'ús de la llengua catalana en totes les activitats d'investigació dels diversos camps; una funció que exigeix l'estudi del nostre patrimoni —arqueològic, històric, arquitectònic, artístic, documental... Amb aquesta finalitat, l'Institut es proposa establir els mecanismes adients per a poder crear seus, delegacions o grups acadèmics coordinats que permetin avançar en la consolidació d'aquest gran espai cultural que configuren els Països Catalans. L'Institut, que no ha abdicat mai les seves funcions d'acadèmia de la llengua catalana, ni d'acadèmia nacional, vol intensificar la seva actuació en les línies que acabo d'esmentar. Però, per a poder fer-ho amb garanties i eficàcia, ultra els recursos materials necessa-

ris, com he dit abans, necessitem, sobretot, senyor president, saber clarament si compartim aquest projecte amb el Govern de la Generalitat de Catalunya, perquè només si és així podrem tirar-lo endavant.

En aquesta línia de treball les societats científiques de l'Institut han de tenir una actuació significativa, allargant la seva presència més enllà de l'àmbit estrictament barceloní o de l'estrictament català en dues direccions ben compatibles: cap a tot l'àmbit lingüístic català —desenvolupant activitats fora de Catalunya, organitzant trobades de científics dels Països Catalans o treballant coordinadament amb unes altres institucions— i cap a Europa —establint convenis de reciprocitat amb unes altres societats, assistint als fòrums internacionals i influint-hi, participant en els recursos de la Unió Europea, etc. Un exemple significatiu d'aquest tipus d'actuacions el tindrem l'any 2000 amb l'organització del Congrés Europeu de Matemàtiques per la Societat Catalana de Matemàtiques, o el 2002 acollint el Congrés Internacional d'Epigrafia. L'Institut mateix també seguirà aquests camins; la seva condició de membre de la Unió Acadèmica Internacional s'ha de completar amb l'entrada a la Fundació Europea per a la Ciència i la signatura de convenis de col·laboració amb les principals institucions acadèmiques d'arreu. El llançament de la revista *Contri-*

butions to Science, que recollirà articles expositoris del treball dels més prestigiosos grups de recerca catalans i serà distribuïda a les principals biblioteques i institucions d'arreu, pretén donar a conèixer a la comunitat internacional el nivell assolit en els diferents àmbits del coneixement en el nostre país. Però també la represa de la revista *Estudis Romànics* ha de permetre recuperar el lloc capdavanter que Catalunya havia tingut en aquest camp.

A punt d'entrar al segle XXI (menys a punt del que alguns es pensen, perquè no hi entrarem fins a l'1 de gener de l'any 2001), les velles fórmules no serveixen; l'Institut ha d'aplicar els objectius fundacionals a la realitat d'un segle després, com ja he dit en alguna altra ocasió. Per a fer-ho, cal pensar menys en mèrits que en serveis, i, sobretot, molt

menys en la història que en el moment present i en el futur. L'Institut és, i vol ésser, un dels motors de Catalunya i de les terres de llengua i cultura catalanes, imbuït d'un esperit impulsor del coneixement, però, al mateix temps, d'un esperit de servei al país. És així com l'Institut d'Estudis Catalans fa el paper de fòrum i de senat, al mateix temps, de les ciències i les humanitats, funcions que impliquen la comunicació activa, tant entre els seus membres com amb la societat. En la seva relació amb la societat, l'Institut d'Estudis Catalans fa el paper de portaveu de la llengua, les ciències i les humanitats: l'Institut parla, doncs, en nom dels seus membres, de les seves seccions i de les seves societats científiques. Una veu cada cop més sol·licitada per a l'anàlisi de qüestions globals i la cerca de solucions.